

Efterfrågan på parkettgolv ökar i Europa och hälsingeföretaget Plyfa jagar svarvtimmer. Fabriken i Hassela förbrukar cirka 100 000 m³ fub per år. Men klarar de av en mera frodvuxen skog?

Text och foto: SVERKER JOHANSSON, sverker@bitzer.se

Så
påverkas
vi av
Den nya
skogen

En utmaning för SPECIALSÅGVERKEN?

Snabbvuxna träd har ofta rejäla kvistvarv som kan orsaka fiberstörningar. I moderna sågverk satsas allt mer på bildanalys och kvistavskiljning - men Plyfa svarvar sina stockar till fanér och kan inte avskilja oönskade delar av stocken.

Svarvtimmer är grantimmer av klass 1-kvalitet, men med fler kvalitetskrav. Av en stock blir det upp till 50 meter fanér, som sedan klipps i rätt format - anpassat till golv tillverkarens tilljor.

- En stor del av klass 1-timret kvalificerar sig för våra krav, konstaterar Fredrik Lenz. Men om granen har växt väldigt snabbt med stor årsringsbredd och stambulor med kvistansamlingar så lämpar det sig inte för oss. Att granarna är kvistiga spelar ingen större roll, bara kvistarna är mindre än 5 cm.

- Eftersom vi svarvar stocken blir det alltid en osvarvad kärna kvar i mitten, om den är rötdad eller full av juvenilved så gör det ingenting. Men om juvenilvedens andel ökar så kan det ge effekter.

- Vår råvara kommer fortfarande från tidigare dimensionsavverkade skogar eller naturligt förnygrade bestånd av

olika slag, säger Magnus Gustavsson som är råvaruchef. Men nu börjar kulturskogarna smyga sig in, och självklart ger en större andel yngre, snabbvuxna skogar en annan råvara.

Provsvavning

VISION bad därför Plyfa att göra en provsvavning, där man valde ut och svarvade frodvuxet, yngre timmer.

- Vi valde manuellt ut lämpliga stockar och gjorde ett mindre test, säger Magnus

Granen passar utmärkt som baksidesfaner till parkettgolv, då den har en sluten cellstruktur och är mindre mottaglig för fukt.

Gustavsson. De här enkla försöken tyder på skillnader, men det handlar inte om någon dramatisk förändring. Men successivt kommer andelen virke med större kvistar och orolig årsringsstruktur troligen att öka. Kanske måste vi då lämna en större kärna efter svarvningen och välja en skonsammare torkning och hantering för att minska andelen spräckt fanér.

- Å andra sidan är vi redan inne på att investera i en sammanfogningsanläggning där vi limmar ihop spräckta fanérdelar, för att utnyttja mera av det som idag blir spill för att utnyttja råvaran ännu effektivare.

Så ni klarar omställningen?

- Visst blir det på lång sikt en annan råvara, men förändringen går långsamt och med framförhållning så löser vi det, säger Fredrik Lenz. Troligen med årsringssortering och sammanfogning.

- Förändringen kommer heller inte att påverka all råvara, många bestånd kommer även i framtiden att ha vuxit långsamt på kargare marker och i välslutna bestånd, säger Magnus Gustavsson.

”Vi klarar anpassningen när skogen förändras”

Björn Johansson, VD Moelven Skog.

- Industrin och kunderna måste hela tiden anpassa sig till den virkeskvalitet som finns i ett geografiskt område. Vi ser i dagsläget inga problem med sjunkande kvaliteter, snarare tvärtom eftersom vi blir bättre på att utnyttja virket optimalt.

Text: MATS HANNERZ

Björn Johansson är VD för Moelven Skog, den svenska delen av den skandinaviska byggvarukoncernen Moelven. De förbrukar varje år 2,4 miljoner kubikmeter timmer i något av företagets såg-

verk i Mockfjärd, Torsby, Sysslöback, Karlskoga, Edane och Årjäng. En del går också till Vänerply i Otterbacken.

Nya kvalitetsbegrepp

Det är viktigt att råvaran har bra kvalitet, men kvalitetsbegreppet är annorlunda idag än tidigare. Förr kunde sågverken söka upp den gamla finkvistiga tallen för sina specialsортiment. Idag är denna typ av industri i princip borta.

- De gamla stamblocksågverken har ju försvunnit. Moelven har visserligen ett sågverk i Löten i Norge som fortfarande satsar på

finkvistig tall från lokala skogar för golvproduktion, men lönsamheten är inte den bästa. När råvaran förändras måste också industrin och kunderna anpassa sig, och det gör den, menar Björn Johansson.

- Det viktiga för oss är att vi får in en hög andel timmer. Där har vi sett bra resultat av vår kampanj Mera Timmer i Skogen.

Kampanjen startade 2011 för att dels uppmuntra skogsägare att satsa på värdefull timmerproduktion i sina skogar, dels att trimma den egna organisationen. I kampanjen tog man fram Timmerboken, en lärobok som spridits till

»Självklart ger en större andel yngre, snabbvuxna skogar en annan råvara «

- Visst blir det på lång sikt en annan råvara, men förändringen går långsamt och med framförhållning så löser vi det, säger Plyfas VD Fredrik Lenz.

alla leverantörer. Idag är Mera Timmer inte en kampanj utan en vision som genomsyrar allt arbete.

- På bara några år har vi ökat timmerandelen med 5-6 procent. Häften beror på tekniska förbättringar som smartare aptering, hälften på en mindre andel gallringsvirke och vrak.

Sjunkande slutavverkningsåldrar, är det något som bekymrar er?

- Vi känner ju virkeskvaliteterna inom varje geografiskt område, och vi är inte bekymrade. Idag klassas 80 procent av grantimret i klass 1, den bästa klassen. Visst är

det skillnad på ett 130-årigt bestånd och ung åkermarksgran, men än ser vi inga tydliga trender att virket skulle komma från yngre bestånd. Förändringen i skogen går långsamt, och vi hinner anpassa oss om åldrarna skulle sjunka. Men visst förekommer det att vi får in extrema bestånd.

Han ger ett exempel när ett sågverk fick in 20 000 kubikmeter 45-årig gran från Götaland. Det partiet fick behandlas separat. På sågverken skiljer man också på virke från olika regioner. Fin furukvalitet från Bergslagen blandas inte ihop med grovkvistig tall från Skaraborg. Här

har olika kunder olika krav.

Nya kvaliteter - ny byggteknik

Men friska kvistar är normalt inget problem. I synliga detaljer är det ofta en fördel. I de bärande konstruktionerna har ingenjörerna skapat nya möjligheter med limträbalkar och korslimmat trä. Sådant virke kan konkurrera väl med stål och betong i byggnadskonstruktioner. Många vill göra anspråk på titeln "Världens högsta trähus", men Moelvans bostadshus Treet i Bergen hade faktiskt ledningen länge med sina 51 meter. Nu bygger man Mjösatornet i

Norge med 18 våningar och 80 meters höjd. Helt i trä.

Vilka råd ger du till skogsägarna?

- Att höja slutavverkningsåldrarna är inget förstahandsråd, det kostar för mycket tycker jag. Men det är viktigt med ståndortsanpassning, rätt träslag på rätt plats, och att se till att träden växer snabbt och tillräckligt tätt. Med alltför hårda röjningar riskerar vi att tappa kvalitet. Vi brukar berätta för skogsägare att det är timret som ger den största nettointäkten, i genomsnitt över 80 procent under en omloppstid, säger han.